

Evaluatie rekenkamercommissie Peel en Maas

Petra Habets Advies & Ontwikkeling BV

Nieuwe Kamp 11m/n
3512 KN Utrecht

Postbus 674
3500 AR Utrecht

T 030 236 90 60

F 030 274 58 25

E info@petrahabets.nl

I www.petrahabets.nl

Datum

3 maart 2014

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Inleiding	4
Wat is goed rekenkameronderzoek?	5
Ambities van de rekenkamercommissie	6
Beelden over de rekenkamercommissie	9
Samenvattende conclusies en aanbevelingen	12
Bijlage normen Goudvink NvRR	14

Inleiding

De rekenkamercommissie van Peel en Maas bestaat sinds februari 2012 uit twee externe leden, twee leden die tevens lid van de gemeenteraad zijn, één plaatsvervangend lid en wordt ondersteund door een onderzoeker/secretaris.

De rekenkamercommissie heeft sindsdien - naast een document waarin de werkwijze beschreven wordt, onderzoeksplannen en jaarverslagen - de volgende onderzoeken gepubliceerd:

- ✓ Hoe stemt Peel en Maas?
- ✓ Zelfsturing op het goede spoor
- ✓ Onderzoek klachten en meldingen
- ✓ Onderzoek tussenstand uitvoering coalitieakkoord 2010-2014.

Op basis van artikel 12 lid 2 van de verordening op de rekenkamercommissie wordt de rekenkamercommissie twee jaar na vaststelling van de verordening geëvalueerd door de raad. Gekozen is voor een externe evaluatie, waarvan deze rapportage de weerslag vormt.

De evaluatie is ingestoken vanuit drie complementaire gezichtspunten:

- ✓ Wat is goed rekenkameronderzoek op basis van landelijk algemeen geaccepteerde criteria: dit betreft de basiskwaliteit van het rekenkamerwerk zelf.
- ✓ Een evaluatie aan de hand van de ambities en spelregels van de rekenkamercommissie: dit betreft de ambities en doelstellingen die de gemeente zelf beoogt te bereiken met de rekenkamerfunctie.
- ✓ Een evaluatie aan de hand van de beoordeling door de voornaamste betrokken partijen bij de rekenkamercommissie: dit betreft de ervaringen binnen de gemeente met de rekenkamerfunctie.

Naast een beoordeling van de rekenkamercommissie zijn gedurende de evaluatie diverse aanbevelingen naar voren gekomen, die zijn opgenomen in het afsluitende hoofdstuk.

Tijdens het oriënterende gesprek is expliciet aan de orde gekomen of er iets geconstateerd kan worden over de vraag of het huidige zogenaamde "gemengde model" voldoet. Landelijk beweegt de discussie zich tussen begrippen als nabijheid (voordeel van een rekenkamercommissie met raadsleden) en onafhankelijkheid (die met externe leden beter gewaarborgd is). Wij hebben aangegeven geen standpunt in het nemen in deze discussie, anders dan uit stukken en gesprekken op te tekenen hoe in de praktijk invulling is gegeven aan beide begrippen. Het blijft natuurlijk altijd subjectief welke afweging een gemeente hierin maakt. In tegenstelling tot andere aspecten die beter te objectiveren zijn.

Gebruik is gemaakt van de volgende informatie:

- ✓ De eindrapporten van de rekenkamercommissie ("Klachten en Meldingen in Peel en Maas", "Tussenstand coalitie-akkoord 2010-2014", "Zelfsturing op het goede spoor" en "Hoe stemt Peel en Maas?")
- ✓ De verordening rekenkamercommissie Peel en Maas (hierna "verordening")
- ✓ De interne werkwijze rekenkamercommissie Peel en Maas (hierna "interne werkwijze")
- ✓ Het jaarverslag 2012, jaarprogramma 2013 en het jaarverslag 2013 (het onderzoeksprogramma 2014 wordt nog geformuleerd)
- ✓ Artikelen in de pers
- ✓ Een aantal (groeps)gesprekken met leden, voorzitter en ambtelijk secretaris/onderzoeker van de commissie. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met zowel afnemers van rekenkameronderzoek (een groeps gesprek met raadsleden en een gesprek met de griffier) en een gesprek met de gemeentesecretaris als hoofd van de ambtelijke organisatie en als ondersteuner van het college van B&W. Gezien de beperkte doorlooptijd en de beperkte omvang van de evaluatie zijn geen burgers of anderen bevroegd.

Tenslotte: in dit rapport ligt meer focus op ontwikkelrichtingen en verbeterpunten dan op een 1 op 1 evaluatie van alle deelaspecten van verordening, interne werkwijze en overige ambities.

Wat is goed rekenkameronderzoek?

Criteria

Goed rekenkameronderzoek onderscheidt zich op twee hoofdpunten, dat wil zeggen:

- ✓ De basiskwaliteit van rapporten, belangrijke deelaspecten hierbij zijn de betrouwbaarheid van de data waarop onderzoek is gebaseerd en de mate waarin conclusies logisch voortvloeien uit bevindingen en aanbevelingen logisch voortvloeien uit conclusies
- ✓ De doorwerking van rapporten, dat wil zeggen de mate waarin aanbevelingen zijn overgenomen en geïmplementeerd.

Als bijlage bij dit rapport zijn de criteria toegevoegd die de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies hanteert bij het uitreiken van de zogenaamde "Goudvink", het beste rekenkamerrapport. Deze criteria zijn een nadere uitwerking van bovengenoemde punten.

Beoordeling basiskwaliteit

De evaluatie is niet zover gegaan dat de onderzoeksdoSSIERS bestudeerd zijn om de onderzoeken integraal tegen het licht te houden. Wel is kennis genomen van de rapporten. Hieruit kan opgemaakt worden dat in alle gevallen serieus data-onderzoek heeft plaatsgevonden, dat conclusies gebaseerd zijn op de bevindingen en aanbevelingen voortvloeien uit conclusies.

Interessant is tevens dat over alle rapporten heen een breed scala aan onderzoeksinstrumenten is benut. Dat betekent dat naast in "rekenkamerland" gebruikelijke onderzoeksvormen zoals interviews en documentanalyse ook gebruik gemaakt is van enquêtes (zelfsturing, "hoe stemt Peel en Maas?") en panelgesprekken. De rekenkamercommissie Peel en Maas is daarmee zondermeer vooruitstrevend te noemen, dit blijkt ook uit de onderwerpskeuze (sterk gericht op de toekomst), wijze van onderzoek (in voorkomende gevallen samenwerking met de universiteit en inschakeling van studenten) en presentatie van onderzoek, over dit laatste hierna meer.

Enkele opmerkingen en suggesties ter verbetering:

- ✓ Het rapport over klachten en meldingen heeft enerzijds herkenbare normen voortvloeiend uit wetten en regelgeving, maar kent in de vormgeving een "format" (de zogenaamde "Hartmonitor") dat als hulpstructuur als hinderlijk ervaren kan worden.
- ✓ Een scherpere adressering van aanbevelingen richting relevante actoren helpt implementatie van de aanbevelingen (rapport over zelfsturing). In dit rapport wordt bij een aantal aanbevelingen "de overheid" of "het gemeentebestuur" genoemd, terwijl "het college van B&W" of "de gemeenteraad" de herkenbare organen zijn.

Beoordeling doorwerking

Formele besluitvorming over de aanbevelingen van de rekenkamercommissie blijkt een aandachtspunt te zijn. Rapporten werden na het uitbrengen niet standaard doorgeleid naar de gemeenteraad ter besluitvorming, het is voorgekomen dat rapporten in eerste instantie slechts besproken werden in het presidium, waarna het enige tijd kon duren voordat behandeling in de raad plaatsvond. Inmiddels zijn hier afspraken over gemaakt en worden rapporten voorzien van een raadsvoorstel aangeboden aan de raad ("Hoe stemt Peel en Maas?"). Presentatie aan externen (dat wil zeggen nadat het onderzoek is afgerond) vindt eerst plaats nadat

behandeling in de raad heeft plaatsgevonden. Dit lijkt evident, echter wanneer de rekenkamercommissie gedurende het onderzoek externen en raadsleden consulteert in de vorm van een grotere (discussie)bijeenkomst, lijkt presentatie/aanbieding en behandeling in de raad als mosterd na de maaltijd te komen, echter het is aan de raad om te zorgen dat aanbevelingen geadresseerd worden voor implementatie.

Een sterk punt van de rekenkamercommissie is dat deze oog heeft voor en actief inzet op aanvullende instrumenten om doorwerking te bevorderen:

- ✓ Voor het rapport over klachten en meldingen is een flyer uitgebracht waarin de conclusies en verbeterpunten in één oogopslag zijn weergegeven.
- ✓ Voor het uitbrengen van het rapport over zelfsturing zijn ook de inwoners uitgenodigd, wat geresulteerd heeft in een drukbezocht symposium.
- ✓ De rapporten genereren relatief veel pers aandacht, dat geldt met name voor het onderzoek naar zelfsturing, dat zelfs leidde tot twee artikelen in De Limburger.
- ✓ De rekenkamercommissie maakt naast klassieke persberichten ook gebruik van twitter. Over dit laatste kan wel vermeld worden dat de rekenkamercommissie op dit moment (3 maart 2014) 59 volgers heeft, waaronder de burgemeester, collega-rekenkamers, diverse ambtenaren, lokale pers, maar slechts enkele raadsleden (hoewel meer raadsleden en ook wethouders actief op twitter zijn). De rekenkamercommissie is al ruim twee jaar actief op twitter (vanaf het moment van de werving van de leden) en kondigt publicaties hier van tevoren aan. Ook volgt de rekenkamercommissie actief welke aandacht aan publicaties besteed wordt en verwijst de rekenkamercommissie hier op twitter naar, bijvoorbeeld de site "goedopgelost.overheid.nl" van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Ook laat de rekenkamercommissie op twitter zelfreflectie zien, bijvoorbeeld uit de tweet van 29 november 2012 ("Ook met de organisatie/secretaris teruggekeken, een open gesprek over wat goed ging en beter kan. Rekenkamer moet ook zelf durven leren.") In ruim twee jaar tijd heeft de rekenkamercommissie 56 tweets wereldkundig gemaakt. Wellicht kan de rekenkamercommissie meer volgers vanuit de raad krijgen, wanneer de rekenkamercommissie met ingang van de nieuwe raadsperiode de raads- en collegeleden die actief op twitter zijn zelf gaat volgen.

Deze aanpak is veelzijdig en innovatief, zeker ook in vergelijking met andere rekenkamers en rekenkamercommissies.

Ambities van de rekenkamercommissie

Geformuleerde ambities

In enkele documenten zijn ambities met betrekking tot de rekenkamercommissie geformuleerd. Deze kennen een zekere hiërarchie.

Het voornaamste document is de verordening rekenkamercommissie Peel en Maas. Hierin staat verwoord wat de raad bij de instelling van de rekenkamercommissie hiermee heeft beoogd.

Naast formele vereisten rondom benoeming en ontslag van rekenkamerleden, vergoeding, bevoegdheden en budget kent de verordening enkele ambities ten aanzien van inhoud en werkwijze:

- ✓ de rekenkamercommissie Peel en Maas streeft in aanvulling op wettelijke doelen van rekenkamerwerk naar "het verbeteren van de gemeente door middel van constructief-kritisch onderzoek en advieswerk" (art. 1.2 van de verordening)
- ✓ De rekenkamercommissie besluit collegiaal. Leden van de rekenkamercommissie die tegelijkertijd gemeenteraadslid zijn, stemmen en nemen standpunten in zonder last of ruggespraak met de gemeenteraad of hun fractie (art. 8.5 en 8.6 van de verordening).

- ✓ De rekenkamercommissie zoekt naar samenwerking met onderzoekers van andere rekenkamers en rekenkamerfuncties (art. 9.4 van de verordening)

Daarnaast heeft de rekenkamercommissie zelf in de interne werkwijze voor het uitvoeren van haar werkzaamheden ook uitgangspunten voor onderzoek geformuleerd.

Aanvullend op wat in de verordening is opgenomen zijn de volgende ambities relevant:

- ✓ De rekenkamercommissie laat zich bij de selectie leiden door het maatschappelijk belang en het leervermogen voor betrokkenen bij het onderwerp. Bovendien moet het onderwerpen betreffen waarop de gemeente zelf invloed kan uitoefenen. Er wordt getracht verschillende beleidsterreinen zoveel mogelijk af te wisselen. (art. 4.2 van de interne werkwijze).
- ✓ De rekenkamercommissie streeft naar gelang het onderwerp naar verschillende soorten onderzoek en advies. Naast "groot" onderzoek behoort ook het versturen van "rekenkamerbrieven" of het houden van een workshop tot de mogelijkheden (art. 4.5 van de interne werkwijze).
- ✓ De rekenkamercommissie besteedt in haar jaarverslag aandacht aan de opvolging van haar bevindingen/aanbevelingen (art. 9.3 van de interne werkwijze).

Beoordeling van deze ambities

Constructief-kritisch onderzoek en advieswerk

De rekenkamercommissie doet conform de gemeentewet onderzoek naar het door de gemeentebestuur gevoerde bestuur. Bijzonder is dat de rekenkamercommissie Peel en Maas in aanvulling daarop streeft naar "het verbeteren van de gemeente door middel van constructief-kritisch onderzoek en advieswerk" (art. 1.2 van de verordening). Over het algemeen beperkt de primaire doelstelling van rekenkamers zich tot de wettelijke omschrijving. De uitgebrachte rekenkamerrapporten hebben in twee van de vier gevallen het karakter van verkenningen (dat geldt voor de onderzoeken naar stemgedrag en zelfsturing). Op deze wijze wordt zondermeer invulling gegeven aan deze ambitie.

Besluitvorming en ruggespraak

De besluitvorming vindt collegiaal plaats (art. 8 lid 5 van de verordening). Indien dit niet mogelijk is, wordt bij meerderheid besloten (interne werkwijze). Tot op heden heeft de rekenkamercommissie altijd naar consensus kunnen streven. In één geval is er sprake geweest dat één van de leden een andere voorkeur voor een onderzoeksonderwerp had, maar dit lid heeft zich wel bij de besluitvorming neergelegd, zodat de conclusie is dat collegiale besluitvorming inderdaad leidend is. Tevens geschiedt dit zonder last of ruggespraak. Rekenkamerleden geven aan wel de besluitvorming door de raad over rekenkamerrapporten in hun fracties besproken te hebben, echter dit was nadat de rekenkamercommissie de betreffende rapporten had uitgebracht en dit was erop gericht te bevorderen dat agendering en besluitvorming in de raad plaats zou vinden.

Regionale samenwerking

Regionale onderzoek heeft tot nu toe niet plaatsgevonden. Wel enkele concrete voorbeelden van regionale samenwerking:

- ✓ Kennisuitwisseling door middel van deelname aan bovenlokale bijeenkomsten, zoals de Kring Limburgse Secretarissen.
- ✓ In het rapport "Hoe stemt peel en maas?" is een vergelijking opgenomen met Venlo, Simpelveld en Beesel. Dat was regionale samenwerking met de griffiers/rekenkamersecretarissen aldaar.
- ✓ Daarnaast hebben verschillende andere Limburgse gemeenten het onderzoek naar zelfsturing opgevraagd).

Dat neemt niet weg dat de ambitie van de rekenkamercommissie is in de toekomst regionale samenwerking verder te verkennen/uit te bouwen met geïnteresseerde collega-rekenkamercommissies. Daartoe zijn gesprekken gevoerd met andere rekenkamer(commissie)s uit de regio. Geconcludeerd kan worden dat er

wel geïnvesteerd is in de regio, maar omdat de verschillende rekenkamer(commissie)s in de regio anders zijn ingericht en andere prioriteiten qua timing van onderzoek is het tot dusverre niet gelukt. Om samenwerking te bevorderen worden onderzoeksplannen en –voornemens actief gedeeld.

Afwisseling van beleidsterreinen

Een ander aspect is de afwisseling van beleidsterreinen (artikel 4.2 van de interne werkwijze). Geconstateerd kan worden dat nog niet alle beleidsterreinen zijn bestreken door de rekenkamercommissie. Zo is nog geen onderzoek uitgevoerd in de “fysieke” sectoren (ruimtelijke ordening, beheer openbare ruimte etcetera). Gezien het feit dat de rekenkamercommissie slechts twee jaar functioneert kan dit ook niet verwacht worden. De geconsulteerde raadsleden gaven overigens aan tevreden te zijn over de frequentie van onderzoek en gemiddeld brengt de rekenkamercommissie ca. twee onderzoeken per jaar uit, wat zeker voor de omvang van de gemeente positief afsteekt ten opzichte van landelijke gemiddelden.

Onderzoeksvormen

Tenslotte heeft de rekenkamercommissie tot nu toe rapporten uitgebracht in combinatie met afwisselende vormen van onderzoek en presentatie. In de interne werkwijze staat ook aangegeven dat de rekenkamercommissie bijvoorbeeld “rekenkamerbrieven” kan sturen, dat wil zeggen rekenkameradvies zonder voorafgaand “groot” onderzoek. Datzelfde geldt ook voor “workshops”. Hiermee kan de rekenkamercommissie nog experimenteren.

Opvolging van aanbevelingen

Tenslotte gebruikt de rekenkamercommissie zoals in artikel 9 van de interne werkwijze beschreven het jaarverslag om terugmelding te doen aan de raad over de opvolging van aanbevelingen. Dat is legitiem, maar wanneer de rekenkamercommissie ergens bijzondere aandacht voor zou willen vragen, is een jaarverslag dat *ter kennisname* naar de gemeenteraad gaat wellicht niet het meest effectieve communicatiemiddel. De rekenkamercommissie zou bijvoorbeeld na drie of vier jaar de opvolging van de tot dan toe (praktisch gezien tot een jaar daarvoor) uitgebrachte onderzoeken middels een quick scan kunnen onderzoeken en hierover in een afzonderlijk rapport/brief kunnen rapporteren.

Formele aspecten

Naast deze ambities zijn in de evaluatie ook enkele formele aspecten beoordeeld rondom de structuur en werkwijze van de rekenkamercommissie zoals vastgelegd in de verordening en interne werkwijze.

Samenstelling

De rekenkamercommissie kent vier leden waarvan er twee niet tegelijkertijd gemeenteraadslid in de gemeente Peel en Maas zijn en een plaatsvervangend raadslid (art.. 2.1 en 2.2 van de verordening) drie raadsleden en een plaatsvervangend lid uit de raad. Uit gespreken komt naar voren dat een en ander naar tevredenheid functioneert.

Belangenverstremgeling

Een ander aspect betreft nevenfuncties en belangenverstremgeling. De werkwijze hieromtrent is vastgelegd in artikel 5 van de interne werkwijze. De nevenfuncties worden vermeld op de website. Inhoudelijk heeft belangenverstremgeling niet geleid tot problemen. De onafhankelijkheid van raadsleden in de rekenkamercommissie wordt in de praktijk geëffectueerd doordat de raadsleden uit de rekenkamercommissie bij voorkeur bij behandeling van rapporten hun collega-raadsleden uit dezelfde fractie het woord laten voeren. Tijdens het groepsgesprek met de rekenkamercommissie is expliciet de vraag aan de orde gekomen of de rekenkamercommissie voldoende onafhankelijk kan functioneren in het huidige model met raadsleden in de commissie. De huidige commissie ervaart de aanwezigheid van raadsleden als zeer positief. De raadsleden zijn prima in staat om in de rekenkamervergadering hun politieke pet af te zetten en kunnen wanneer rapporten afgerond zijn juist wel een zetje geven richting overige leden van de raad om tot behandeling van

rapporten over te gaan. Ook andere betrokkenen ervaren de rekenkamercommissie in de praktijk als voldoende onafhankelijk.

Beelden over de rekenkamercommissie

Naast de toetsing van de realiteit aan geformuleerde criteria hebben wij zoals hiervoor aangegeven ook beelden over de rekenkamercommissie opgehaald. Gevraagd is aan zowel de rekenkamercommissie zelf (inclusief secretaris zes personen) als aan raadsleden en griffier aan de “afnemende zijde” (vijf personen) om in vijf minuten zonder onderlinge afstemming intuïtieve rapportcijfers te geven voor het functioneren van de rekenkamercommissie als geheel en voor een aantal deelaspecten. Belangrijk is te beseffen dat deze cijfers gebaseerd zijn op de indrukken van een beperkt aantal personen. Dat betekent dat ze niet statistisch representatief zijn, maar slechts een indicatie. De toelichting is daarmee belangrijker dan de cijfers zelf.

<i>Totale functioneren</i>	<i>rapportcijfer</i>
Rekenkamercommissie	7,5
Raadsleden	7,4

Raadsleden en rekenkamercommissie zitten sterk op één lijn, het rapportcijfer komt nagenoeg uit op een 7,5. Betrokkenen zien daarnaast een opgaande lijn.

<i>De kwaliteit van de onderzoeken</i>	<i>rapportcijfer</i>
Rekenkamercommissie	7,8
Raadsleden	7,6

Ook hier veel consensus tussen beide groepen en een stijgende lijn in de tijd. Als sterke punten komen naar voren de kwaliteit van de onderzoeken, de informatievoorziening aan de raad, de afstemming met betrokkenen, maar ook de innovatieve aanpak.

De voornaamste aandachtspunten zijn onderwerpskeuze (waarbij aangegeven wordt dat deze in de loop van de tijd verbeterd is) en de vraag: hoe verder na het uitbrengen van een rapport (dit aspect komt verderop terug). Aanvullend is een enkele keer aangegeven dat de ambitie om regionaal samen te werken nog niet geëffectueerd is, maar hier wel sprake is van het adagium “it takes two to tango.”

<i>Het samenspel met het college</i>	<i>rapportcijfer</i>
Rekenkamercommissie	6,7
Raadsleden	6,7

Hoewel één raadslid dit aspect als niet direct betrokkene niet van een rapportcijfer heeft voorzien en op dit aspect erg wisselend is gescoord, komt de gemiddelde score voor beide groepen gelijk uit.

Als sterke punten komen naar voren de afstemming over onderwerpen op voorhand, de informatievoorziening tijdens het onderzoek en hoor/wederhoor. Verbeterpunten liggen op het vlak van implementatie van aanbevelingen (niet zozeer de implementatie zelf als wel een heldere opdrachtverstrekking daartoe vanuit de raad). Het lijkt daarnaast op dit moment alsof rekenkameronderzoek nog niet automatisch bijdraagt aan verbetering van de organisatie.

<i>Het samenspel met de ambtelijke organisatie</i>	<i>rapportcijfer</i>
Rekenkamercommissie	6,8
Raadsleden	7,1

De raadsleden scoren dit weliswaar iets positiever dan de rekenkamercommissie zelf, maar vermeld moet worden dat twee personen dit niet gescoord hebben, gezien het ervaren gebrek aan zicht hierop vanuit hun perspectief.

Sterk punten zijn de samenwerking zelf en het gegeven dat betrokkenen (ook collegeleden) in een vroeg stadium betrokken worden bij onderzoek. Als verbeterpunt wordt genoemd dat de rekenkamercommissie ervoor moet waken niet te voorzichtig te zijn richting ambtelijke organisatie en dat de rekenkamercommissie ervoor moet waken de thermometer bij de organisatie goed te houden en ervoor moet waken uitgespeeld te worden in het samenspel ambtelijke organisatie, directie en collegeleden.

De betrokkenheid van de raad *rapportcijfer*

Rekenkamercommissie	6,2
Raadsleden	7,2

De rekenkamercommissie scoort dit aspect duidelijk lager dan de raadsleden en scoort dit zelf als laagste punt van de ingevulde vragenlijst. Positief is men over de betrokkenheid (hoge opkomst bij presentaties van de rapporten). Het voornaamste punt van aandacht naar het oordeel van de rekenkamercommissie is het oppakken door de raad van de aanbevelingen.

De raadsleden geven echter aan dat de verwachtingen van de rekenkamercommissie zelf wellicht wat hooggespannen zijn. De raadsleden zelf zijn positiever over de betrokkenheid, maar herkennen dat de opvolging van aanbevelingen beter kan. De raadsleden koppelen dit vooral aan een door henzelf gevoeld gebrek aan urgentie om zelf druk te zetten op de implementatie van aanbevelingen. De redenen daarvoor variëren sterk per rapport. Enkele punten die naar voren komen uit de gesprekken: onderzoek over "uitvoering" wordt door de gesproken raadsleden als minder interessant ervaren, in die zin dat de raad dan slechts het rapport met aanbevelingen voor de organisatie door kan geleiden naar de ambtelijke organisatie. Aansprekender onderzoek zou onderzoek zijn naar transparantie en de mate waarin de raad zicht heeft op bepaalde materie. Daarnaast wordt aangegeven dat raadsleden niet geneigd zijn zelf acties te formuleren bij een rekenkamerrapport en dit derhalve min of meer kant en klaar aangereikt moeten krijgen. Tenslotte geven raadsleden aan dat meer betrokkenheid bij de formulering van de onderzoeksvraag kan helpen bij meer betrokkenheid bij het onderzoek en de resultaten. Niettemin zijn de raadsleden zich tevens bewust van het belang van een onafhankelijke rekenkamercommissie. De rekenkamercommissie moet de raad op eigen blinde vlekken kunnen wijzen en de raad moet "schrikken" bij het uitbrengen van een rekenkamerrapport.

De betrokkenheid van burgers en externe aandacht *rapportcijfer*

Rekenkamercommissie	7,5
Raadsleden	6,3

Dit is het rapportcijfer waar de beide groepen het minst met elkaar eens zijn. De raadsleden scoren dit het negatiefst van de ingevulde vragenlijst, zij het dat ook hier twee raadsleden geen oordeel hebben gegeven. De rekenkamercommissie is over dit aspect behoorlijk positief.

Het oordeel van beide groepen lijkt primair gebaseerd te zijn op het onderzoek naar zelfsturing waar gebruik is gemaakt van een enquête. Dit heeft een hoge respons opgeleverd (385 reacties) en een hoge opkomst bij een symposium in het kader van het onderzoek. Deze stevige uiting van burgerbetrokkenheid verklaart de hoge score vanuit de rekenkamercommissie.

De kritiekpunten vanuit enkele raadsleden geven geen eenduidig beeld, maar lijken ook gebaseerd op dit ene rapport. Daarmee zou een advies in het kader van deze evaluatie het karakter krijgen van een second opinion op dit rapport, wat niet past bij het doel van deze evaluatie.

De interne samenwerking binnen de rekenkamercommissie

Tenslotte is de interne werkwijze van de rekenkamercommissie door de rekenkamercommissie zelf beoordeeld op een 7,3 gemiddeld. De rekenkamercommissie is positief over de onderlinge samenwerking en de mate waarin men elkaar aanvult. Aandachtspunt hier is (wederom) dat de rekenkamercommissie de aansluiting met de raad wenst te verbeteren.

Tenslotte

Over het geheel genomen blijkt uit alle gevoerde gesprekken de stijgende lijn in samenwerking met organisatie en afstemming met raad, portefeuillehouders en organisatie (in een eerder stadium). Hierdoor neemt de ervaren kwaliteit van rapporten toe.

Samenvattende conclusies en aanbevelingen

De afgelopen twee jaar heeft de rekenkamercommissie Peel en Maas een stevige basis gelegd. Rapporten worden opgepikt door de lokale pers, zijn "goudvink-proof" en de rekenkamercommissie experimenteert op een goede wijze met vooruitstrevende onderzoeksvormen en presentatievormen (hoewel de rekenkamercommissie nog allerlei ambities op dit vlak heeft).

Betrokkenen zowel in als buiten de rekenkamercommissie ervaren een opgaande lijn, met name bij de voorbereiding van onderzoek worden meer partijen betrokken, primair ook de objecten van onderzoek, zoals ambtelijke organisatie en portefeuillehouders.

Concluderend kan gesteld worden dat de rekenkamercommissie haar positie steeds sterker waarmaakt in lijn met de doelstellingen uit de verordening. Het model met raadsleden in de commissie functioneert naar tevredenheid, het spanningsveld tussen onafhankelijkheid en nabijheid wordt in de praktijk goed beheerst in Peel en Maas. De nabijheid wordt als prettig ervaren, maar er is een breed gedragen beeld dat de onafhankelijkheid van de rekenkamercommissie niet ter discussie staat en mag staan.

In dat licht moeten ook de onderstaande aanbevelingen worden gelezen: de rekenkamercommissie functioneert adequaat, maar er is altijd ruimte voor verbetering.

De rekenkamercommissie en de raad

Raadsleden worstelen nog met het gegeven dat ze enerzijds wel geconsulteerd worden over onderwerpen van onderzoek, maar dat de rekenkamercommissie dit vervolgens uitwerkt in een voorstel, zonder dat de raadsleden zich betrokken voelen bij de exacte afbakening en focus op aandachtspunten. De wens bestaat hierin sterker betrokken te worden, zonder dat de autonomie van de rekenkamercommissie aangetast wordt. Dit zou invulling kunnen krijgen door na de keuze van een onderwerp en voor vaststelling van de definitieve onderzoeksopzet aan het einde van een vooronderzoek een gesprek met een vertegenwoordiging vanuit de raad te organiseren. Het blijft uiteraard in het kader van de onafhankelijkheid aan de rekenkamercommissie wat deze hier vervolgens mee doet.

Bij de presentatie van onderzoeken ligt een tweede verwachtingskloof. De rekenkamercommissie zou meer aandacht bij de raad willen in de zin dat de raadsleden niet alleen aanbevelingen overnemen, maar dat de raad hier een actievere rol voor zichzelf ziet. Hierin kunnen drie fasen onderscheiden worden:

1. Vaststelling en doorgeleiding van aanbevelingen (ook actiepunten voor de raad zelf)
2. Bewaking van de opvolging van de aanbevelingen.

Ad 1) Hierover heeft in het presidium reeds een gesprek plaatsgevonden wat geresulteerd heeft in aanscherping van de afspraken. Dit betekent dat rapporten in de eerste raadsvergadering na uitbrengen van het rapport behandeld worden voorzien van een begeleidend raadsvoorstel.

Ad 2) Raadsleden geven aan dat rapporten meer aandacht krijgen wanneer ze inhoudelijk iets "verrassends" brengen en/of blinde vlekken laten zien. Dit kan helpen bij de bewaking van de opvolging van aanbevelingen.

De rekenkamercommissie en het college/ambtelijke organisatie

Hoewel de rekenkamercommissie zelf nadrukkelijk geen afrekenkamer wil zijn en de verordening expliciet uitgaat van een adviserende rol van de rekenkamercommissie, klinkt in gesprekken af en toe toch door dat de acceptatie nog mag groeien, maar daarin wel goede stappen zijn gezet. Het vroeg betrekken van betrokkenen wordt als positief ervaren. Aandachtspunt hierbij is dat de rekenkamercommissie ervoor moet waken niet te voorzichtig te worden.

Burgers en regio

Rekenkamer(commissie)s hebben niet automatisch contact met burgers, enerzijds is het nastrevenswaardig om onderzoeken laagdrempelig te presenteren, zodat burgers hier makkelijk kennis van kunnen nemen, anderzijds is de rekenkamercommissie geen "ombudscommissie" die iedere onderzoeksvraag op zal pakken. De rekenkamercommissie Peel en Maas heeft hier een behoorlijk evenwicht in bereikt door de selectie van onderwerpen die voor inwoners interessant zijn en ook inwoners bij onderzoek te betrekken. Uiteraard is de primaire doelgroep van rekenkameronderzoek de raad, dus qua onderwerpselectie kan de rekenkamercommissie er zelfs kiezen voor onderwerpen die voor burgers minder aansprekend zijn. Bij elk onderwerp opnieuw kan de rekenkamercommissie nadenken in hoeverre burgerbetrokkenheid gewenst is. Bijzonder is de aanzienlijke aandacht voor onderzoeken van de rekenkamercommissie bij de pers. De rekenkamercommissie stimuleert dit onder andere via persberichten en twitter.

Voor wat betreft de regio is het belangrijk om regelmatig contact te blijven zoeken, zodat momentum voor gemeenschappelijk onderzoek niet verloren gaat, maar de praktijk in heel Nederland is dat rekenkamers nu eenmaal verschillen in prioritering, budget, werkwijze en wensen vanuit de eigen raad kennen, dus regionaal onderzoek moet maar net passen in de agenda's.

Bijlage normen Goudvink NvRR

Bij de beoordeling van de inzendingen voor de Goudvink van de NvRR wordt een rapport als volgt beoordeeld.

1	Basiskwaliteit rapporten	Toelichting
1.1	<p>In het rapport is een beschrijving opgenomen van:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Reden onderwerpkeuze; b. Beschrijving onderzoeksonderwerp; c. Onderzoeksvragen; d. Onderzoeksaanpak; e. Databronnen; f. Gehanteerde normen; g. Eventuele beperkingen van het onderzoek. 	
1.2	<p>De onderzoeksbevindingen zijn onderbouwd met valide en betrouwbare data. De bevindingen geven antwoord op de onderzoeksvragen.</p>	<p>De bevindingen zijn terug te leiden naar onderbouwende data. De data voldoen aan de eisen van validiteit en betrouwbaarheid. Validiteit betekent dat de beschreven bevindingen aansluiten bij wat er gemeten is (ofwel: er is gebruik gemaakt van de juiste indicatoren). Een voorbeeld: als je de punctualiteit van het treinverkeer wilt meten, is klanttevredenheid van treinreizigers een minder valide indicator dan het aantal treinen dat jaarlijks te laat vertrekt. Betrouwbaarheid betekent dat de gemeten waarde representatief is voor de werkelijke waarde (de uitkomsten zijn dus niet afhankelijk van 'toevalligheden'). De betrouwbaarheid van een meting kun je bijvoorbeeld vergroten door een meting een aantal malen te herhalen (onder verschillende omstandigheden) en te middelen. Bevindingen op basis van meerdere bronnen die ook nog eens dezelfde kant op wijzen, wijzen op een hogere betrouwbaarheid.</p>

1.3	De conclusies en oordelen sluiten aan op de bevindingen. Oordelende conclusies zijn gebaseerd op een heldere norm.	De conclusies zijn congruent met de bevindingen. Dit wil zeggen dat ze te herleiden zijn tot (valide en betrouwbare) bevindingen. Alle relevante bevindingen (zowel positief als negatief) dienen evenwichtig te zijn meegenomen in de conclusies. Een conclusie bevat geen nieuwe data. Bij oordelende conclusies zijn de bevindingen afgezet tegen een heldere norm (een oordeel moet niet uit de lucht komen vallen). Voorbeeld van een conclusie met een onheldere norm: “Er waren maar weinig projecten die in voldoende mate een bijdrage leverden aan de kwaliteit van de arbeidsverhoudingen” (hoeveel is weinig en wanneer is een bijdrage voldoende? Als hier geen heldere norm voor is, houd de conclusies dan feitelijk en dicht bij de bevindingen: X projecten hadden een bijdrage van Y).
1.4	De aanbevelingen hebben een logische relatie met de oordelen en bevindingen en zijn concreet geformuleerd.	Aan de aanbevelingen moeten oordelen en bevindingen ten grondslag liggen. Een aanbeveling kan niet haaks staan op een oordeel of bevinding. De aanbevelingen geven antwoord op de WWWW-vragen: waarom, wie, wat, hoe en wanneer.
1.5	Het rapport is toegankelijk ('lezersvriendelijk').	Het rapport bevat een heldere structuur en duidelijk taalgebruik.
	CONCLUSIE:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Voldoet het rapport aan de basiskwaliteitseisen? ▪ Wat zijn opvallend sterke punten van het rapport?
2	Doorwerking Onderzoek	Toelichting

<p>2.1 Wat heeft de rekenkamer(commissie) gedaan om <u>doorwerking</u> van een onderzoek te bevorderen?</p>	<p>Open vraag. Antwoorden zoveel mogelijk onderbouwen met 'bewijsmateriaal'. Enkele voorbeelden waaraan gedacht zou kunnen worden (geen limitatieve opsomming):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het onderzoek sluit aan bij de actualiteit in de gemeenteraad en is politiek relevant; ▪ De rekenkamer(commissie) heeft (andere) interventies gepleegd om de doorwerking van het onderzoek te vergroten (denk aan rondetafelgesprekken, workshops, opstellen handreikingen etc.); ▪ De vormgeving van het onderzoek is zodanig gekozen dat onderwerp en uitkomsten herkend en geaccepteerd worden, bijvoorbeeld door tussentijds mondeling of schriftelijk overleg te communiceren met de onderzochten en door de onderzochten te betrekken bij de vorming van het normenkader; ▪ Het onderzoek besteedt aandacht aan de verschillende (deel)belangen van de actoren (raad, B&W, ambtelijke organisatie, e.a.) op het onderzochte beleidsterrein, bijvoorbeeld door de conclusies en aanbevelingen per actor te benoemen.
<p>2.2 Waaruit blijkt de doorwerking?</p>	<p>Open vraag. Antwoorden zoveel mogelijk onderbouwen met 'bewijsmateriaal'. Enkele voorbeelden waaraan gedacht zou kunnen worden (geen limitatieve opsomming):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het college en/of de ambtelijke organisatie heeft de onderzoeksresultaten gebruikt, bijvoorbeeld bij de formulering/aanpassing van (nieuw) beleid; ▪ De gemeenteraad heeft naar aanleiding van het onderzoek vragen gesteld aan het college en/of moties ingediend en aangenomen; ▪ De gemeenteraad heeft de aanbevelingen overgenomen; ▪ De gemeenteraad heeft het rapport geagendeerd voor raadsbehandeling (plenair en/of in functionele raadscommissie).

